

Leger Uten Grenser – Innspill til prosjekt Vendepunkt – juni 2026

Leger Uten Grenser er en medisinsk nødhjelpsorganisasjon som jobber i over 70 land. Vi er nøytrale, upartiske og uavhengige, og tar ikke imot statlige midler.

Leger Uten Grenser mener det er positivt at regjeringen opprettholder bistandsnivået på 1 prosent av BNI i en tid der flere store givere reduserer sine bidrag. Samtidig understreker vi at dette målet ikke må være styrende alene – det avgjørende er hva midlene går til. Det er også behov for å tydeliggjøre og styrke Norges utviklingspolitiske prioriteringer. Nedenfor presenterer vi våre anbefalinger for hvor regjeringen bør tilpasse og forsterke innsatsen.

1. Prioritere beskyttelse av folkeretten og humanitære prinsipper

Krigens regler og de humanitære prinsippene er under sterkt press. Humanitære handlingsrom krymper og humanitært arbeid angripes, med katastrofale konsekvenser for mennesker i nød. Det er alle staters ansvar for å sørge at den brutale krigføringen vi er vitne til i Ukraina, Gaza, Myanmar, Sudan, Sør-Sudan og andre konfliktområder ikke blir normalisert. Norge må fortsette å være en tydelig forkjemper for en regelbasert verdensorden og sikre at beskyttelse av folkeretten, humanitære prinsipper og hjelpearbeidere står sentralt i sin innsats.

Tydelig posisjonering og klare uttalelser er viktige, men de må følges av aktiv handling. Konkrete virkemidler Norge kan iverksette inkluderer: 1) kontinuerlig innsats for at eksisterende regelverk omsettes til forpliktende tiltak og vilje til å bruke sitt diplomatiske handlingsrom – inkludert politiske, økonomiske og rettslige virkemidler – for å styrke beskyttelse av helsehjelp i krig og konflikt; 2) målrettet påvirkning og press på konfliktparter for å etterleve sine forpliktelser; 3) støtte til en systematisk dokumentasjon og uavhengige granskninger av angrep som bryter med humanitærretten; 4) støtte til humanitært diplomati og tiltak som fremmer kunnskap om krigens regler blant alle parter, inkludert ikke-statlige aktører.

Med dette kan Norge bidra til å styrke det folkerettslige rammeverket og motvirke politisering som truer uavhengig humanitært arbeid.

2. Sikre at finansiering reflekterer en prinsipiell tilnærming

Det normative rammeverket må være kjernen av norsk utviklingspolitikk. Regjeringen bør opprettholde ettprosentmålet, men dette kan ikke være styrende alene. Det avgjørende er hva midlene brukes til. Vi mener at andelen av bistanden som går til Ukraina og til flyktningutgifter i Norge bør revurderes, og at en større andel bør brukes til innsats i sårbare kontekster. De humanitære behovene øker, og det bør reflekteres i en opptrapping av Norges humanitære nødhjelp, med en tydelig prioritering av behovsbasert finansiering i tråd med humanitær prinsipper. Hadde de humanitære prinsippene og behovene vært førende i dag, ville ikke 3,5 milliarder kroner gått til Ukraina og Moldova i 2026 og rundt 270 millioner til Sudan¹, der de udekkede behovene er enormt mye større. En konsentrasjon av norsk bistand til færre geografiske og tematiske områder, slik det legges opp til i Vendepunkt-arbeidet, må ikke gå på bekostning av prinsipiell humanitær nødhjelp til underfinansierte og glemte kriser.

¹ Norad, *Slik fordeler Norge de humanitære midlene i 2026*, <https://www.norad.no/aktuelt/nyheter/2026/nesten-6-milliarder-kroner-til-humanitar-bistand/>, 29.04.2026.

3. Forbli en fleksibel og risikovillig giver

Fleksibel og rask finansiering til akutte og glemte kriser er avgjørende, og den må følges av en forståelse av risiko og kostnadseffektivitet i humanitær respons tilpasset konteksten. Selv om god ressursbruk er essensiell, vil det også være viktig å unngå et ensidig fokus på kostnadseffektivitet, som kan redusere risikoviljen og føre til at innsatsen styres mot tiltak som er enkle å måle fremfor å nå de mest sårbare. Måling av bistandsresultater er nødvendig, men må balanseres med vilje til å støtte ressurskrevende innsats der behovene er størst.

For det finnes livreddende tiltak som vanskelig lar seg måle. Et godt eksempel er arbeidet for beskyttelse av sivile, som er livsviktig, men systematisk underfinansiert i de fleste settinger, inkludert i verdens mest brutale konflikter. I noen kriser er det svært krevende å redusere kostnader under et visst nivå, samtidig som humanitært arbeid utgjør en livsviktig støtte for mennesker som er fratatt grunnleggende tjenester, som i Sør-Sudan. Det finnes også settinger der dokumentert effektive tiltak, som vaksinerings av barn, er svært vanskelige å gjennomføre, mens konsekvensene av å ikke lykkes er store – både menneskelig og økonomisk. Dette ser vi blant annet i gjenoppblomstringen av sykdommer som kan forebygges med vaksiner i konfliktrammede områder som DR Kongo, Sahel eller Sudan.

4. Øke innsatsen innen global helse

Den globale helseinnsatsen er blitt hardt rammet av bistandskutt fra store givere, nye restriktive policyer – med USAs Mexico City policy som et grelt eksempel – og fiendtlige narrativer som bidrar til desinformasjon og undergraver tilliten til helsetjenester. For å forhindre en farlig tilbakegang i sentrale områder innen global helse og igjen muliggjøre framskritt, er det avgjørende at helse er en betydelig del av utviklingsinnsatsen. Dette inkluderer seksuell og reproduktiv helse og en økt innsats mot sykdommer som kan forebygges med vaksiner.

Det er behov for økt satsing på å styrke folkehelsen, sikre tilgang til diagnostikk og legemidler, samt utvikle velfungerende helsesystemer. Samtidig er det avgjørende at Norges globale helseinnsats ikke begrenses til et helsesikkerhetsperspektiv, som ikke kan erstatte det bredere arbeidet. Våre erfaringer fra medisinsk og humanitært arbeid i epidemier, pandemier og sårbare settinger viser at en tilnærming til smittsomme sykdommer og andre helsetrusler som er for ensidig preget av sikkerhetshensyn kan hindre tilgang til og kontinuitet av livreddende behandling. Dette rammer lokalsamfunn og lokale helsearbeidere særlig hardt, og truer både utbruddskontroll og selve responsen. I konfliktområder som samtidig er rammet av sykdomsutbrudd kan et sterkt sikkerhetsfokus føre videre til militarisering av responsen, i strid med humanitære prinsipper om nøytralitet og uavhengighet – noe vi var vitne til under ebola-utbruddet i DR Kongo i 2018-2020 og som vi håper ikke gjentas i responsen på det pågående utbruddet av Bundibugyo-viruset.

5. Være transparente om målsettingene

Regjeringen må være åpen og tydelig om målsettingene for Norges utviklingspolitikk, inkludert norske egeninteresser. For den humanitære delen av Norges innsats må de humanitære prinsippene og behovene være førende, og den må ikke underordnes sikkerhetspolitiske eller andre hensyn. Forenklede målsettinger som «å bruke midlene mest mulig effektivt» eller «å hjelpe flest mulig» kan undergrave innsatsen for å nå de mest sårbare, og bør derfor utdypes og nyanseres.